

Avrupa bankalarının durumu: Mali krizden bankacılık krizine mi?

Euro bölgesinde Yunanistan, İspanya, İrlanda ve Portekiz (YİİP) gibi ülkelerde borç krizine ilişkin endişeler sürüyor: **Bu ülkelerin kendi bankalarına ilişkin problemlerin yanı sıra, bu ülkelere yatırım yapan (özel sektör kredisi, devlet tahvili ve diğer menkul kıymetler gibi) diğer euro bölgesi bankalarının da ciddi zararlar yazabileceği belirtiliyor.** Avrupa'da "mali kriz" ile başlayan tanımlama daha sonra "borç krizi"ne dönüşürken, son günlerde bunun bir "bankacılık krizi"ne dönüşmesinden endişe ediliyor.

2009 sonu itibarıyla söz konusu 4 ülkedeki toplam risklerin (exposure) %73'ü Euro bölgesi bankalarında (1.5 trilyon \$).

Euro bölgesi bankalarının toplam olarak İspanya'da 729 milyar euro (%78), İrlanda'da 371 milyar euro (%58), Portekiz'de 217 milyar euro (%85) ve Yunanistan'da ise 179 milyar euro (%82) tutarında riskleri bulunuyor.

YİİP'teki yatırımlarda Fransa ve Almanya bankaları başı çekiyor: 2009 sonu verilerine göre Alman bankalarının 514 milyar euro ve Fransız bankalarının 387 milyar euro olmak üzere bu iki ülke bankalarının YİİP'te toplamda 901 milyar euro riski bulunuyor. Bu da euro bölgesi bankalarının bu ülkelerdeki riskinin %60'ına tekabül ediyor. **Bu rakamlar yaklaşık olarak Alman milli gelirinin %20'sine ve Fransa milli gelirinin ise %25'ine tekabül ediyor.**

Alman ve Fransız bankalarının riskleri en çok İspanya'da bulunuyor; sırasıyla 238 milyar euro ve 211 milyar euro.

Euro bölgesi bankalarının YİİP ülkelerindeki kamu sektöründeki risklerinin tutarları 254 milyar euro ile (toplam riskin %16'sı) kısmen daha sınırlı. Ancak, YİİP'in kamu sektörüne ilişkin riskler, Almanya, Fransa ve Belçika bankaların sırasıyla Tier 1 sermayelerinin %12,1, %8,3 ve %5,0'ına denk geliyor. Bu oranlar İtalya, Hollanda ve İsviçre bankalarında sırasıyla % 2,8, %2,7 ve %2,0 seviyelerinde bulunuyor. ABD'de ise %1'in altında.

Avrupa bankalarının YİİP dışında da problemleri bulunuyor: Bölgede büyümenin sınırlı olması ve yüksek işsizlik oranı gibi nedenlerle bankaların hem menkul kıymetlerinden hem de kredilerinden zarar yazmaya devam etmesi bekleniyor. **Nitekim Avrupa Merkez Bankası (ECB), Avrupa bankalarının krizin başından bu yana yazdıkları 444 milyar euro zarara ek olarak 2011 sonuna kadar 195 milyar euro daha yazabileceğini açıklamıştı (toplam 639 milyar euro=780 milyar \$).**

Sorunların YİİP dışına yayılması da problemleri büyütebilecek. Euro bölgesinde en yüksek kamu borcu/GSYİH oranına sahip olan İtalya'nın (%116) bankalarında diğer euro bölgesi ülkelerinin riskleri 950 milyar euro ile oldukça yüksek. Dolayısıyla kısa vadede olmasa da şartların kötüleşmesi durumunda İtalya'ya ilişkin soru işaretlerinin piyasalar üzerindeki etkisi de olumsuz olabilir.

Avrupa bankalarındaki bu belirsizlikler, bankaların birbirlerine borç verme isteğini de azaltarak borçlanma maliyetlerini artırıyor. Bankalararası piyasalardan fonlama sağlamak zorlanan bankalar, ECB'ye dönüyorlar. **ECB'nin geçen yıl vermiş olduğu 442 milyar euro tutarındaki bir yıl vadeli kredinin vadesi bu hafta doluyor ve ECB, bu vadede yeni bir kredi imkanı sunmayacak.** Onun yerine daha kısa vadeli (özellikle 3 aylık) krediler sağlayacak. Başta İspanya olmak üzere Avrupalı bankaların 1 yıl vadeli fonlama imkanının sürmesini talep ettikleri, aksi takdirde kısa vadeli kredilerle fonlamaya devam etmeyip, piyasaya verdikleri kredileri de azaltabilecekleri yönünde yorumlar mevcut.

Sorunlu ülkelerin bankalarına ilişkin endişe sinyallerine örnek olarak İspanya bankalarının ECB'den kullandıkları kredinin Mayıs ayında 15 milyar euro artarak 106 milyar euroya ve toplam ECB fonlamasının %16,5'ine ulaşması da gösterilebilir. Ancak bu tutar hala İspanyol bankalarının toplam yükümlülüklerinin %3,1'i gibi sınırlı bir oranda. Bu oran, Yunanistan'da %17,7. **Portekiz'in ECB'den kullandığı fonlamanın Portekiz bankalarının toplam yükümlülüklerine olan oranının Nisan'daki %3,5'ten %6,9'a yükselmesi de bir diğer dikkat çeken nokta.**

Avrupa'da sisteme güveni tesis etmek amacıyla bankalara stres testi uygulanıyor; buna göre piyasa şartlarının kötüleşmesi durumunda hangi bankaların sermaye ihtiyacı duyabileceğinin belirlenmesi ve böylece sistemdeki şeffaflığın artırılması hedefleniyor. **25 büyük Avrupa bankasının "stres testi"nin sonuçlarını Temmuz'un ikinci yarısında yayınlanacak.** Citigroup analistleri, testin sonucunda, inceledikleri 13 büyük banka arasında, kötü senaryoya göre Almanya'dan Commerzbank'ın 13,1 milyar euro ve Yunanistan'dan NBG'nin 5,9 milyar euro ile en fazla sermaye ihtiyacı olacak bankalar olduğunu belirttiler. (% 7 Tier 1 sermaye yeterli oranını tutturmak için). **Basında yer alan haberlere göre ikinci turda daha küçük bankaların da katılımıyla bu teste tabi tutulan kurum sayısının 100'e yükselebileceği belirtiliyor.**

Sonuç olarak Avrupa bankalarına ilişkin endişeler sürüyor; ülkelerin borçlarına ilişkin sorunların sürmesi durumunda bankaların da bundan etkilenmeleri kaçınılmaz görünüyor. Uygulanan stres testinin sonuçları, bankalar üzerindeki önemli bir belirsizliği ortadan kaldıracak. Ancak yine de Avrupa'da hem YİİP'teki sorunlar, hem bunun yayılması riski, hem de zayıf ekonomik büyüme nedeniyle bankaların gelirlerinde önemli bir artış olması zor görünüyor.

Tablo 1: Finansal Risk (Aralık 2009 itibarıyla, milyar euro)

milyar euro	Toplam (24 Ülke)	Avrupa Bankaları	Euro Bölgesi Bankaları	Almanya	Fransa	İngiltere	ABD
İspanya	932	839	729	238	79	110	58
Yunanistan	218	194	179	45	211	15	17
Portekiz	254	243	217	47	45	26	5
İrlanda	642	544	371	184	52	173	57
YİİP toplam	2,046	1,820	1,496	514	387	324	137
İtalya	1,144	1,021	945	190	508	76	53
Toplam	3,190	2,841	2,441	704	895	400	190

Kaynak: BIS

Şahin Zuluğ
Ekonomik Araştırmalar Birimi
Sahin.Zulug@akbank.com

Strateji - Ekonomik Araştırmalar

Ekonomikarastirmalar@akbank.com

Dr. Fatma Melek
Baş Ekonomist

0 212 350 6210

Fatma.Melek@akbank.com**Sibel Yapıcı**

0 212 350 62 12

Melek.Yapici@akbank.com**şahin Zuluğ**

0 212 350 62 14

Sahin.Zulug@akbank.com**Elif Özen**

0 212 350 62 19

Elif.Ozen@akbank.com**Alp Nasır**

0 212 350 62 11

Alp.Nasir@akbank.com

UYARI: Bu rapor ve yorumlardaki yazılar, bilgiler ve grafikler, ulaşılabilen ilk kaynaklardan iyi niyetle ve doğruluğu, geçerliliği, etkinliği velhasıl her ne Őekil , suret ve nam altında olursa olsun herhangi bir karara dayanak oluşturması hususunda herhangi bir teminat, garanti oluşturmadan, yalnızca bilgi edinilmesi amacıyla derlenmiştir. İř bu raporlardaki yorumlardan; eksik bilgi ve/veya güncellenme gibi konularda ortaya çıkabilecek zararlardan Akbank TAş, Ak Yatırım Ař ve çalışanları sorumlu değildir. Akbank TAş ve Ak Yatırım Ař her an, hiğbir Őekil ve surette ön ihbara ve/veya ihtaraya gerek kalmaksızın söz konusu bilgileri, tavsiyeleri değiştirebilir ve/veya ortadan kaldıracaktır. Genel anlamda bilgi vermek amacıyla hazırlanmış olan iř bu rapor ve yorumlar, kapsamı bilgiler, tavsiyeler hiğbir Őekil ve surette Akbank TAş ve Ak Yatırım Ař'nin herhangi bir taahhüdünü tazammum etmediğinden, bu bilgilere istinaden her türlü özel ve/veya tüzel kişiler tarafından alınacak kararlar, varılacak sonuçlar, gerçekleştirilecek işlemler ve oluşabilecek her türlü riskler bizatihi bu kişilere ait ve raci olacaktır. Hiğbir Őekil ve surette ve her ne nam altında olursa olsun, her türlü gerçek ve/veya tüzel kişinin, gerek doğrudan gerek dolayısı ile ve bu sebeplerle uğrayabileceği her türlü doğrudan ve/veya dolayısıyla oluşacak maddi ve manevi zarar, kar mahrumiyeti, velhasıl her ne nam altında olursa olsun uğrayabileceği zararlardan hiğbir Őekil ve surette Akbank TAş, Ak Yatırım Ař ve çalışanları sorumlu tutulamayacak ve hiğbir Őekil ve surette her ne nam altında olursa olsun Akbank TAş, Ak Yatırım Ař ve çalışanlarından talepte bulunulmayacaktır. Bu rapor, yorum ve tavsiyelerde yer alan bilgiler "yatırım danışmanlığı" hizmeti ve/veya faaliyeti olmayıp; yatırım danışmanlığı hizmeti almak isteyen kişi ve kurumların, iř bu hizmeti vermeye yetkili kurum ve kuruluşlarla temasa geçmesi ve bu hizmeti bir Őözleşme karşılığında alması SPK mevzuatınca zorunludur.